

Nr 198.

Av herr Wagnsson m. fl., om beredande av tillfälligt pensionstilllägg och, eventuellt, provisoriskt pensionstilllägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst.

Genom beslut av 1946 års riksdag tillerkändes vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. dels tillfälligt lönetillägg med ett engångsbelopp av 300 kronor (kungl. kung. den 15 mars 1946 nr 74), dels ock provisoriskt lönetillägg under budgetåret 1946/47 med belopp växlande mellan 540 och 720 kronor, beroende på löneklass och ortsgrupp (kungl. kung. den 28 juni 1946 nr 356).

Några motsvarande tillägg för statens pensionerade tjänstemän och arbetare ha däremot icke beviljats. Motioner om sådana tillägg väcktes visserligen vid 1946 års riksdag (I: 215 och II: 309), men dessa motioner blevo av riksdagen avslagna. I sitt yttrande över nämnda motioner anförde bankoutskottet, som i samma yttrande hade förordat bifall till Kungl. Maj:ts proposition angående omreglering av s. k. äldre och nyare pensioner, att det förhållandet, att statsmakterna beslutat bevilja vissa extra ordinarie tillägg å då utgående löner icke i och för sig kunde motivera ytterligare åtgärder i förevarande sammanhang på pensionsväsendets område. Med hänsyn till de betydande kostnader, som förslagets genomförande skulle medföra, fann sig utskottet böra avstyrka bifall till ifrågavarande motioner.

Att bankoutskottet mera i förbigående behandlade motionerna om tillfälligt och provisoriskt pensionstillägg torde ha sin huvudsakliga förklaring däri, att frågan om huruvida regleringen av de äldre och nyare pensionerna skulle lösas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag om förhöjning med 450, respektive 300 kronor eller genom samtliga pensioners uppräknande till nivån för de nyaste pensionerna tilldrog sig det egentliga intresset. Bankoutskottet ansåg tydligen, att det stora flertalet pensionärer, i varje fall från den 1 juli 1946, skulle få någon pensionsförbättring.

Sedermera har pensionerade statstjänstemäns riksförbund i underdånig skrivelse den 17 juli 1946 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till höstriksdagen 1946 framlägga förslag om att provisoriskt pensionstillägg med 480 kronor för år, räknat från och med den 1 januari 1947, måtte utgå till f. d. befattningshavare i statens tjänst. Något sådant förslag blev icke till riksdagen framlagt.

Den av 1946 års riksdag beviljade provisoriska förbättringen av löneställningen för befattningshavarna i statens tjänst m. fl. kan betraktas som en

höjning av det då utgående kristillägget. För budgetåret 1946/47 har reallönen i lönelägen upp till och med 7:e löneklassen återförts till eller i vissa fall kommit att överstiga nivån vid krigsutbrottet 1939. Tjänstemännen i mellangraderna och högre grader ha ännu ej fått full kompensation för kostnadsökningen, men genom den av höstriksdagen 1946 beslutade löne-regleringen få de från och med den 1 juli 1947 sina löner ytterligare höjda. I debatten i den nu berörda frågan i första kammaren vid vårriksdagen 1946 anförde finansministern också, att han fann det rimligt, att även av staten anställda löntagare finge samma reala inkomst, som de hade år 1939.

Med hänsyn till att pensionärerna i fråga om rätt till dyrtidstillägg, rörligt tillägg och kristillägg i princip alltid varit likställda med i tjänst varande befattningshavare, synes det anmärkningsvärt, att pensionärerna ej till- erkänts provisorisk pensionsförstärkning. Dessa måste anses vara i minst lika stort behov av kompensation för de höjda levnadskostnaderna som tjänstemännen, enär pensionerna för motsvarande befattningshavare äro avsevärt lägre än lönerna.

Den svenska kronan har som bekant alltsedan förra världskriget förlorat en väsentlig del av sin köpkraft. För att med siffror belysa huru realpen- sionen och därigenom levnadsstandarden efter hand minskats för statens pensionstagare meddelas här en av pensionerade statstjänstemäns riksför- bund uppgjord tabell över pensionsförmåner vid olika tidpunkter, vilken tabell var införd i dess ovannämnda framställning till Kungl. Maj:t den 17 juli 1946. Sedan tabellen uppgjorts har index i 1914 års serie höjts till 243 och i 1935 års serie till 155. I tabellen meddelas en översikt över pen- sionsbeloppen för några tjänster åren 1914, 1939 och 1946 samt över dessa pensionsbelopp omräknade till penningvärdet de övriga av dessa år. Pen- sionerna för år 1939 äro i tabellen angivna efter bestämmelserna i kungl. kung. nr 1008/1941, enär dessa svara mot 1939 års löne reglering, ehuru de beroende på olika omständigheter ej tillämpades förrän något senare.

Som synes av tabellen har t. ex. en byråchefs pension, som närmar sig 10 000 kronor, nu ej större realvärde än 4 098 kronor enligt 1914 års pris- nivå. En notarie (byråsekreterare) har fått pensionens realvärde minskat från 3 700 kronor till 2 785 kronor enligt 1914 års prisnivå.

Jämför man de år 1946 utgående nyaste pensionerna med 1939 års pen- sioner, finner man, att de förras realvärde uppgår till blott 87 procent i lönegraderna 8, 15 och 21 samt till blott 83 procent i lönegrad 30 av 1939 års pensioner, omräknade till 1946 års penningvärde. Ännu sämre ställda äro många av de pensionstagare, som uppbära äldre eller nyare pension, enär dessa, trots den från och med den 1 juli 1946 utgående pensionsför- bättringen, icke blivit likställda med de pensionstagare, som avgått från tjänsten efter den 30 juni 1939.

Det torde ligga i öppen dag, att särskilt de f. d. befattningshavare, som avgått före eller vid tiden för det sista världskrigets utbrott och under de

Pensionsförmåner vid olika tidpunkter.

Levnadskostnadstalet:

År 1914 = 100; 1939 = 171; 1946 = 241.

År 1935 = 100; 1939 = 109; 1946 = 154.

	L ö n e g r a d			
	A 8 ¹ kr.	A 15 ² kr.	A 21 ³ kr.	A 30 ⁴ kr.
a. Utgående nyaste pension 1946 med tillägg 31 %	3 254	4 936	6 712	9 876
b. Pension 1914	1 460	2 100	3 700	5 600
c. Samma pension omräknad till penningvärdet 1946	3 519	5 061	8 917	13 496
d. Utgående nyaste pension 1946 med tillägg nerräknad till penningvärdet 1914	1 350	2 048	2 785	4 098
e. Pension 1939 med tillägg 6 %	2 633	3 994	5 431	8 376
f. Samma pension omräknad till penningvärdet 1946	3 720	5 644	7 674	11 835
g. Utgående nyaste pension 1946 med tillägg nerräknad till penningvärdet 1939	2 304	3 495	4 752	6 992
h. Skillnaden mellan f och a	466	708	962	1 959
i. a i procent av f	87	87	87	83

1 Förste postiljon.

2 Landskanslist.

3 Notarie (byråsekreterare).

4 Byråchef.

senaste sex å sju åren erhållit endast halv kompensation för de ökade levnadsomkostnaderna, fått sin ekonomi mer eller mindre undergrävd. Under krigets första år kunde de kanske något så när reda sig utan nyanskaffning av kläder m. m. Därjämte litade de på att varutillgången efter krigets slut skulle bli rikligare och priserna lägre. Så har emellertid icke blivit fallet. När de nu allt fortfarande åtnjuta pensioner, vilkas realvärde uppgår till blott 80 å 90 procent av vad som ansågs skäligt år 1939, har deras levnadsstandard mer och mer försämrats. Detta är anmärkningsvärt, då enligt konjunkturinstitutets beräkningar den *reala* nationalinkomsten sedan år 1944 var 4 procent större än år 1939 och då det numera anses helt naturligt, att företagare, tjänstemän och arbetsanställda i övrigt få sina *reala* inkomster höjda till 1939 års nivå och i vissa fall därutöver.

Det måste därför anses rättvist och billigt, att även statens pensionärer få åtminstone någon ytterligare kompensation i avvaktan på den pensionsreglering, som kan väntas i samband med den av höstriksdagen 1946 beslutade löneregleringen.

Som förut är nämnt ha statstjänstemännen i avvaktan på den ifrågasatta löneregleringen fått dels tillfälligt lönetillägg med 300 kronor, dels ock provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1946/47 med 540 à 720 kronor.

De enligt senaste pensionsreglementen utgående pensionerna uppgå i genomsnitt till två tredjedelar av motsvarande löner å C-ort. Tjänstemännens provisoriska lönetillägg i ortsgrupperna A—C utgår med 720 kronor om året. Motsvarande pensionstillägg synas därför böra utgå med två tredjedelar av de till tjänstemännen utgående beloppen, d. v. s. dels med 200 kronor i engångstillägg till de f. d. befattningshavare, som avgått före den 1 juli 1946, och med motsvarande mindre belopp till dem, som avgått under tiden 1 juli 1946—30 juni 1947, dels ock med 480 kronor för år räknat under budgetåret 1947/48 till samtliga pensionärer, vilka innehaft sådan tjänst, som kan anses motsvara befattning, vilkens innehavare enligt bestämmelserna i kungl. kung. den 28 juni 1946 nr 356 erhåller provisoriskt lönetillägg under budgetåret 1946/47.

Som av förestående tabell rad h framgår, skulle pensionärerna i lägre grader i så fall få full kompensation för levnadskostnadsökningen sedan år 1939, medan däremot kompensationen för mellangraderna skulle uppgå till omkring hälften och för de högre tjänstemännen till blott fjärdedelen av pensionens minskade realvärde.

Ett genomförande av detta förslag skulle giva pensionärerna en kompensation motsvarande den, som tjänstemännen sedan fått, dock med den skillnaden att pensionärernas kompensation blivit fördröjd ett år.

Vi vilja särskilt framhålla, att det här icke är fråga om någon egentlig höjning av statstjänstemännens pensioner. Det gäller endast att ordna så, att åtminstone pensionärerna i de lägre graderna även i verkligheten och icke endast på papperet skola få behålla den pension, som en gång tillerkänts dem, samt att de övriga ej skola få sina pensionsförmåner alltför starkt minskade i förhållande till 1939 års nivå.

I bilaga 14 till 1947 års statsverksproposition punkt 11 omförmäles, att förslag torde komma att framläggas för riksdagen om reglering av tjänste- och familjepensioner vid det statliga pensionsväsendet. I avvaktan på proposition i ämnet upptages ett särskilt regleringsanslag med ett beräknat belopp av 17 000 000 kronor, varav 8 800 000 kronor beräknas för bestridande av kostnaderna för kristillägg å dylika pensioner. Av beloppets storlek att döma synes det vara Kungl. Maj:ts avsikt att för riksdagen framlägga förslag om reglering även av de nu utgående pensionerna från och med den 1 juli 1947. Om sådant förslag framlägges och vinner riksdagens bifall, torde frågan om provisoriskt pensionstillägg under budgetåret 1947/48 förfalla. Däremot kvarstår behovet av tillfälligt pensionstillägg under budgetåret 1946/47.

Under återopandande av det anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte medgiva dels att tillfälligt pensions-
tillägg under budgetåret 1946/47, dels ock eventuellt att
provisoriskt pensionstillägg under budgetåret 1947/48 må
i huvudsaklig överensstämmelse med här ovan föreslagna
grunder utgå till f. d. befattningshavare, vilka åtnjuta pen-
sion å sådan tjänst, vilkens innehavare enligt bestämmel-
sorna i kungl. kung. den 28 juni 1946 nr 356 erhåller pro-
visoriskt lönetillägg under budgetåret 1946/47.

Stockholm i januari 1947.

Ruben Wagnsson.

Lars V. Lindén.

Karl Aug. Johanson.

Emil Petersson.

Valter Åman.

Olof Löthner.

Bengt Elmgren.

Erik Arrhén.

Rud. Anderberg.

Ragn. Bergh.